

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 2452/16

לפני: כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופטת ע' ברון

המערער: מרדכי מנשה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום
8.2.2016 בת"פ 31564-12-09 (ע"י כב' השופטת ר' מרדכי)

תאריך הישיבה: כ"ה באייר התשע"ו (2.6.2016)

בשם המערער: עו"ד שני דרי

בשם המשיבה: עו"ד שרון יונוביץ

פסק-דין

השופט מ' מזוז:

1. המערער הורשע, על יסוד הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של סיוע לארגון משחק אסור והימור לפי סעיף 225 יחד עם סעיף 31 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); סיוע לקבלת דבר במרמה לפי סעיף 415 יחד עם סעיף 31 לחוק העונשין; סיוע להשמטה מתוך דו"ח שנערך על פי הפקודה בכוונה להתחמק ממס לפי סעיף 220(1) יחד עם סעיף 224 לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: הפקודה); סיוע למסירת אמרה או תרשומת כוזבת בדו"ח על פי הפקודה לפי סעיף 220(2) יחד עם סעיף 224 לפקודה; ומסירת ידיעה כוזבת במטרה להתחמק מתשלום מס לפי סעיף 117(ב)(1) יחד עם סעיף 119 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: חוק מע"מ).

2. לפי כתב האישום המתוקן, המערער ואנשים אחרים היו מעורבים למן שנת 1998 ועד לשנת 2002 בארגון משחקים אסורים והימורים באמצעות תוכנת הימורים באתר אינטרנט בשם Bat and Chat שהציעה לציבור הצרכנים משחקי רולטה, וידיאו פוקר, בלאק ג'ק וסלוט משיין. החל משנת 2000 נערכו המשחקים האסורים בבתי עסק שונים בישראל (בתי קפה-אינטרנט, קיוסקים וכיו"ב) שבהם הותקנו מחשבים שהיו מחוברים לאתר האינטרנט. מעורבותו של המערער הייתה בין היתר בפיתוח התוכנה ובתחזוקתה תוך שימוש באשכול חברות ישראליות וזרות. חשוב לציין כי בכתב האישום המתוקן יוחס למערער סיוע בלבד לעבירות אלה. כמו כן מגולל כתב האישום כיצד סייע המערער לזכייין המרכזי ששיווק את תוכנת ההימורים, "נט קזינו", להציג לבית המשפט המחוזי בחיפה שדן בבקשתה של חברת בט אנט צ'ט קום (1998) בע"מ, הנאשמת 2 בכתב האישום המתוקן (להלן: החברה), לקבל צו להקפאת הליכים, ובחסותו להמשיך בפעילות העבריינית של ארגון משחקים אסורים והימורים, וכך להעביר את נכסיה של החברה לידי נציגי "נט קזינו". בנוסף, מייחס כתב האישום המתוקן למערער ולחברה עבירות של התחמקות ממס כמפורט לעיל.

3. בטיעונים לעונש לפני מתן גזר הדין עתרה המדינה, בהתאם להסדר הטיעון בין הצדדים, לעונש מאסר לריצוי בפועל לתקופה של 12 חודשים. בין היתר ציינה המדינה כי יש מקום לייחס משקל לכך שהעבירות נעברו באופן שיטתי ובמשך שלוש שנים, כך שאין המדובר במעידה חד פעמית. כן טענה המדינה שאין מקום לייחס משקל רב לחיסכון בזמן השיפוטי לנוכח הודאת המערער שניתנה לאחר כשש שנות התדיינות, ואף לא לחלוף הזמן מאז ביצוע העבירות. בהקשר זה טענה המדינה כי השיהוי בהגשת כתב האישום (שהוגש בשנת 2009) נבע בשל מורכבות הפרשה. בנוסף, עתרה המדינה להטלת קנס על המערער בסך של 250,000 ₪. כן ביקשה המדינה מבית המשפט להורות על הגבלת מינויו של המערער לדירקטור בחברות ציבוריות ופרטיות ולנושא משרה בחברות ציבוריות וחברות אג"ח למשך 5 שנים מיום הרשעתו על יסוד סעיף 226 לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: חוק החברות), אף שהרשעתו היא בעבירות של סיוע בלבד.

מנגד, טען המערער כי יש להסתפק בעונש מאסר שירוצה על דרך של עבודות שירות בלבד, וכי יש להטיל עליו קנס בסכום נמוך ומאסר על תנאי לתקופה קצרה. ולענין עתירת המדינה להגביל את כהונתו בעתיד, ביקש המערער כי זו תידחה.

4. בגזר דינו עמד בית המשפט המחוזי (כב' סגנית הנשיא ו' מרז) על התכליות העומדות ביסוד האיסור על הימורים ומשחקים אסורים, ועל החומרה היתרה שבארגונם ועריכתם של אלה ברשת האינטרנט. כן הדגיש בית המשפט את החומרה שבעבירות המס שבהן הורשע המערער ואת הצורך בהעברת מסר מוקיע חד וברור. אשר לנסיבות הקונקרטיות קבע בית המשפט כי אף שהמערער הורשע בעבירות של סיוע לארגון משחקים אסורים, ויש ליתן לכך משקל לקולה, עדיין יש לייחס לעבירות אלה, בנסיבות, חומרה ברף גבוה. הודגש בהקשר זה כי המערער הוא זה שיזם ופיתח את תוכנת המשחקים "בבחינת 'המוח' שעמד מאחוריה" (שם, פסקה 43).

לצד זאת, ניתן משקל גם לנסיבותיו האישיות של המערער בהן עברו הנקי, העובדה שחלף זמן רב מאז ביצוע העבירות והעובדה שהמערער הודה בעובדות כתב האישום המתוקן וחסך זמן שיפוטי. בית המשפט גם הדגיש כי יש ליתן משקל לעקרון האחידות בענישה והפנה בהקשר זה לעונש שנגזר על נאשם 6 בכתב האישום המקורי שמעשיו היו דומים ונגזרה עליו שנת מאסר בפועל (אם כי חשוב לציין כי נאשם 6 הורשע כמבצע עיקרי ולא כמסייע, ומנגד - כך קבע בית המשפט קמא - מקומו ב"פירמידת הניהול" היה נמוך מזה של המערער, ובנוסף לחובת המערער הרשעה נוספת בעבירה של סיוע לקבלת דבר במרמה). בית המשפט גם נדרש לעונש שנגזר על נאשם 4, שגם הוא הורשע כמבצע עיקרי, והדגיש כי יש להתחשב גם בקביעתו של בית משפט זה שהפחית את עונשו משנת מאסר לתשעה חודשים בעיקר בשל ההימשכות החריגה של ההליכים (ע"פ 7696/14 גבריאלי נ' מדינת ישראל (11.2.2015)). הודגש כי עניינו של נאשם 4 הוא חמור יותר משום שהוא הורשע כמבצע עיקרי, וכי יש לגזור את עונשו של המערער גם בהתייחס לכך.

בסופו של דבר קבע בית המשפט המחוזי מתחם ענישה לעבירות - 12-24 חודשי מאסר בפועל, ובתוך מתחם זה גזר בית המשפט על המערער 7 חודשי מאסר לריצוי בפועל; קנס בסך 150,000 ₪ או 15 חודשי מאסר תמורתו; ו- 12 חודשי מאסר על תנאי לפיו המערער לא יעבור עבירה שבה הורשע למשך 3 שנים. עתירת המדינה להחיל על המערער את הוראות סעיף 226 לחוק החברות, שעיקרן הגבלת כהונתו בעתיד בחברות ציבוריות ופרטיות כאמור, נדחתה.

5. כנגד גזר הדין הוגש ערעורו של המערער. לטענתו, היה על בית המשפט לגזור עליו עונש מאסר של 6 חודשים שירוצה על דרך של עבודות שירות. המערער הדגיש כי בהודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן הוא חסך זמן שיפוטי יקר; כי ההליכים

בעניינינו נמשכו זמן רב מאוד, שחלקו אף נבע בשל שיהוי לא מוצדק מצד המדינה בהגשת כתב האישום; כי בית המשפט לא התחשב די בנסיבות האישיות (המערער הוכרז כפושט רגל עוד בשנת 2001; הוא נעדר עבר פלילי; אב ל-5 ילדים; ושירת שירות משמעותי בצבא); וכי בגזר הדין לא ניתן די משקל לכך שהמערער הורשע בעבירות שעניינן ארגון משחקים אסורים כמסייע בלבד ולא כמבצע עיקרי. בהקשר אחרון זה נטען כי בית המשפט המחוזי טעה בקבעו מתחם ענישה זהה למתחמי הענישה שקבע בעניינם של נאשמים 4 ו-6, שהורשעו כאמור כמבצעים עיקריים, וכי היה עליו לקבוע מתחם נמוך יותר. לענין הקנס טען המערער כי בית המשפט לא התחשב די במצבו הכלכלי הרעוע, וכי הכרזתו של המערער כפושט רגל והעובדה שכבר בשנת 2001 הוגבלו חשבונותיו מהוות כשלעצמן ענישה מרתיעה. כן נטען כי המערער, בניגוד לאחרים, לא גרף רווחים כתוצאה מפעילותו העבריינית, וגם לכך יש ליתן ביטוי בגובה הקנס.

בדיון שנערך לפנינו חזרה באת-כוח המערער על עיקרי הדברים האמורים.

6. מנגד טענה המדינה כי יש לדחות את הערעור. לטענתה בגזר הדין ניתן משקל הולם לכל הנסיבות, בהן העובדה שהמערער הורשע כמסייע ולא כמבצע עיקרי. בהקשר זה הדגישה המדינה כי לענין העבירות לפי הפקודה ולפי חוק מע"מ, דינו של מסייע כדינו של המבצע העיקרי. כן טענה כי בית המשפט ראה, ובצדק, את המערער ואת נאשמים 4 ו-6 במדרג חומרה שווה - בין היתר משום שכל אחד מהם (נאשמים 4 ו-6 מזה והמערער מזה) עמד בראש "פירמידה" נפרדת; וזאת הגם שהמערער הורשע כמסייע ולא כמבצע עיקרי. לענין הקנס טענה המדינה כי הסכום שהוטל על המערער לשלם הוא נמוך ב-100,000 ₪ מזה שהוטל על נאשמים בכירים אחרים.

דיון והכרעה

7. נקודת המוצא לדיוננו היא ההלכה הידועה לפיה ככלל אין ערכאת הערעור מתערבת בעונש שקבעה הערכאה הדיונית, וההתערבות מוגבלת למקרים שבהם נפלה טעות בולטת בגזר הדין או כאשר העונש שנגזר חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת או הראויה. כך על אחת כמה וכמה כאשר העונש שנגזר מצוי בטווח הענישה המוסכם בין הצדדים להסדר טיעון, כבמקרה דנן, שאז התערבותה של ערכאת הערעור מצומצמת עוד יותר (ע"פ 4301/15 פינטו נ' מדינת ישראל, פסקה 26 והאסמכתאות המוזכרות שם (5.1.2016); ע"פ 8109/15 אביטן נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (9.6.2016)).

בענייננו, לאחר שעיינתי בגזר הדין, בכתב הערעור ובפסקי הדין השונים שאליהם הפנונו הצדדים, ושמעתי את טענותיהם במעמד הדיון, הגעתי לכלל מסקנה כי אין המקרה שלפנינו מצדיק התערבות בגזר דינו של בית המשפט המחוזי.

8. העונש שנגזר על המערער - בהתחשב במידת מעורבותו העמוקה בפרשה, כפי שמפורט הדבר בכתב האישום המתוקן וכפי שעמד על כך בית משפט קמא, והגם שהרשעתו הייתה בעיקרה בעבירות סיוע - הוא עונש קל באופן יחסי; ובנסיבות הוא אף בבחינת המינימום המתחייב. הטענה לפיה צריך היה עונשו של המערער להיות נמוך משמעותית (ולמעשה עוד יותר משמעותית) מהעונשים שנגזרו על נאשמים 4 ו-6, שהורשעו בעבירות דומות כמבצעים עיקריים ולא כמסייעים כפי שהורשע המערער, דינה להידחות. בית משפט קמא נתן דעתו להבדל האמור בין הנאשמים השונים וגזר על המערער עונש נמוך מזה שגזר על נאשמים אלה. יתר על כן, הגם שסבר בית המשפט כי במידה רבה חומרת מעשיו של המערער עולה על החומרה שבמעשיו של נאשם 6 (שם), פסקה 49), עליו כאמור נגזרו 12 חודשים, הקל עמו במידה משמעותית בשל הרשעתו כמסייע בלבד. בסופו של דבר אין להתעלם ממדרג הענישה שנוצר - על המערער נגזרו 7 חודשי מאסר ואילו על נאשמים 4 ו-6 נגזרו 9 ו-12 חודשי מאסר. בהקשר זה יודגש כי טענת המערער לגבי מתחמי העונש הזהים שנקבעו, לא משנה מן האמור. ראשית, בית המשפט נימק את קביעתו לגבי מתחם העונש על רקע מיקומו של המערער ב"סולם הניהול" ועל רקע העבירה הנוספת שבה הורשע (סיוע לקבלת דבר במרמה); ושנית, בית המשפט חרג באופן משמעותי לקולה מהרף התחתון שקבע למתחם העונש, כך שממילא לא נודעה למתחם העונש שנקבע משמעות מעשית עבור המערער.

כאמור, בשורה התחתונה לא שוכנעתי כי העונש שנגזר על המערער, גם בהתחשב בעונשים שנגזרו על הנאשמים האחרים שהורשעו כמבצעים עיקריים, החמיר עמו שלא בצדק (או לא הקל עמו כפי שהיה צריך לעשות); ונראה כי מדרג העונשים שיצר בית משפט קמא (ששונה מעט כתוצאה מפסק דינו של בית משפט זה בעניינינו של נאשם 4) מבטא באופן מספק את ההבדלים ביניהם.

9. גם הטענה לפיה לא ניתן די משקל לנסיבותיו הספציפיות של המערער, ובהן השיהוי שבהגשת כתב האישום והימשכות ההליכים, אינה מקובלת עליי. בית המשפט היה ער לכל הנסיבות - שקשורות במערער ושלא קשורות בו - ולא מצאתי כי המשקל שנתן להן לקה בחסר, כפי שמעיד העונש הקל יחסית שנגזר על המערער.

10. אשר על כן, איני סבור כי עונש מאסר שירוצה על דרך של עבודות שירות הוא עונש שהולם את מעשי המערער על רקע כלל הנסיבות הרלוונטיות. המערער, שפעל בתחום רב, לא היה גורם זוטר בפעילות העבריינית, שכללה לצד הפעילות בתחום המשחקים האסורים וההימורים גם סיוע לקבלת דבר במרמה במסגרת הליך שיפוטי והעלמות מס. מעמדו זה של המערער הוא נתון משמעותי שצריך היה להילקח בחשבון בעת גזירת הדין, כפי שאכן נעשה, וגם ההקלה המתחייבת מכך שהוא הורשע בעבירות של סיוע, שבאה לידי ביטוי בעונשו, לא יכולה להוביל בנסיבות ל"חציית הגבול" שבין עונש מאסר מאחורי סורג ובריח לעונש מאסר על דרך של עבודות שירות בלבד.

11. ואחרון לענין הקנס. לא מצאתי הצדקה להתערב בגובה הקנס שהוטל על המערער בגזר הדין. מלכתחילה עתרה המדינה לסכום גבוה יותר - 250,000 ₪ - שלטענתה משקף את חלקו של המערער במערך העברייני ומתחשב במצבו הכלכלי כמו גם בעונש המאסר של 12 חודשים שלו עתרה. בית משפט קמא ראה להטיל על המערער קנס בסך של 150,000 ₪ בלבד, נמוך יותר ב- 100,000 ₪ מזה שהטיל על נאשמים 4 ו- 6, מתוך התחשבות בעובדה שהוא הורשע כמסייע ולא כמבצע עיקרי וכן לנוכח הנזק שנגרם לו בשל עבירה של איסור הלבנת הון שיוחסה לו לפני שתוקן כתב האישום. אין מקום לדעתי להתערב ולהפחית עוד יותר את גובה הקנס, וגם טענתו של המערער כי מעשיו שלו פגעו בו בסופו של דבר ופגיעה זו מהווה ענישה מרתיעה כשלעצמה, לא יכולה לשנות מסקנה זו. כידוע, "חשיבות מיוחדת נודעת לקנס בעבירות שבהן קמה למבצע טובת הנאה חומרית, ובעבירות שבעטיין נגרם נזק ממוני לזולת. הקנס מבקש לאיין טובת הנאה זו ואף להסב הפסד ממוני ניכר לעבריין, עד פי ארבעה מאותה טובת הנאה (סעיפים 61, 63(א) ו-63(ב) לחוק העונשין). הקנס נועד להתריע על שער בת רבים כי הפשע אינו משתלם. הציפייה היא לכך שהקנס יועיל למניעת רצידיביזם אצל העבריין, ולהרתעת אחרים שכמותו מלילך בעקבותיו" (רע"ב 1049/15 ניזרי נ' שירות בתי הסוהר, פסקה 29 לפסק דינו של השופט נ' סולברג (18.6.2015)).

12. סוף דבר: העונש שנגזר על המערער, לרבות עונש הקנס, לא חרג מהעונש הראוי בנסיבות הענין ובהתחשב בכל הנתונים הרלוונטיים. אציע אפוא לחבריי כי נדחה את הערעור.

ש ו פ ט

מסכים אני לפסק דינו של חברי השופט מזוז. אוסיף, כי אכן ככלל – על פי הפסיקה – תהא התערבותה של ערכאת ערעור בענישה מעטה, ובעיקרה מוגבלת לקטגוריות שציין חברי בפסקה 7. אך לא אכחד, כי ישנם חריגים לכך, הן בשל התפתחויות שאירעו לאחר פסק הדין, הן כדי לעודד אסיר המגלה התנהגות חיובית במיוחד במאסרו, ואולי עוד. ואולם, בנידון דידן מקובלים עלי בהחלט השיקולים שמנה חברי, וכאמור מצטרף אני אליו.

המשנה לנשיאה

השופטת ע' ברון:

אני מצרפת את הסכמתי לפסק דינו של חברי השופט מ' מזוז, ואף להערות-הארתו של חברי המשנה לנשיאה א' רובינשטיין.

ש ו פ ט ת

המערער יתייצב לשאת בעונש המאסר בפועל ביום 21.9.2016 עד השעה 10:00 בימ"ר ניצן או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שירות בתי הסוהר בטלפונים 08-9787377 או 08-9787336.

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט מ' מזוז.

ניתן היום, כ' באב התשע"ו (24.8.2016).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה